

kar tako čez noč preurediti. Kdor je za politiko, naj politizira, saj to mu je v nekako veselje in zabavo. Ne pa zahtevati to od vsakega, ker vsi niso že po naravi za to. Zaradi tega ga ni treba prezirati. Dosti je, če ima pravo srce in glavo na mestu. Večkrat pa tudi molk in en pogled nekaj izda.

Časi so resni, zato sezimo tem trdneje v roke, bodisi star ali mlad, ter bodimo ena čreda in en pastir! Pustimo pa druge privatne namene vsakerega!

Le na ta način zamoremo tudi v šoli imeti prave uspehe in mlajše učiteljstvo bo gotovo tem rajše seglo v podporo starejšim svojim kolegom in spoštovali bodo njih nadrejene oblastnije.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila: K 72.709'20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. večer.

Država in izobrazba njenega ljudskošolskega učiteljstva.

(Dalje.)

Hirnov načrt, ki je uvedel orglanje kot obvezen predmet na avstrijska učiteljska, se mnogim dozdeva dobro došlo sredstvo, ki naj učiteljstvu pridobi ugled med preprostim ljudstvom. Zakaj oni značilni tip, ki je svoje dni igral v našem narodu dokajšno vlogo pri raznih prilikah in ki je znan pod imenom šomastra, noče premnogim konservativnim ljudem iti iz spomina in ti ljudje si ne morejo predstavljati modernega učitelja, ki bi posvečal vse svoje moči lastni izobrazbi in posrednje po tej izobrazbi tudi izobrazbi svojega naroda.

Učitelj in organist, to sta dva nerazdružljiva pojma.

Dokler ni bilo avstrijsko slovansko učiteljstvo združeno v lastni zvezi, tedaj so se izrekale posamezne narodnostne zveze učiteljskega društva za reorganizacijo učiteljske izobrazbe. Leta 1906. se je izrekla češka učiteljska zveza v Brnu za tako reorganizacijo, ki temelji, na tem, da odgovarjaj izobrazba učiteljske izobrazbi srednjih šol, dostop na višje šole — dvoletni pedagogij. Ta zahteva se skoraj dosledno krije z zahtevo nemškega učiteljstva ter učiteljstva pripravnice.

Ako si ogledamo zahteve nemškega učiteljstva, ki jih je sklenilo na skupščini dne 2. nov. 1905, vidimo, da nemški tovariši hrepene po razširjenju sedanjih štiriletnih učiteljskih na pet let — in tako zahtevo so stavili učitelji učiteljskih na svojem II. shodu l. 1906., zakaj s tem upajo doseči najhitreje vsaj nekaj za večjo izobrazbo učiteljstva brez posebnih stroškov, prevelikega in prehitrega preobrata.

Češko učiteljstvo pa zahteva, da se prilagode sedanja učiteljska srednjim šolam, ki naj nudijo tudi učiteljem višjo izobrazbo — a kot dopolnilo učiteljskih naj se osnujejo takozvane pedagoške akademije — to so vseučilišča za učiteljske in učiteljske.

Bistveni razloček zahtev češkega učiteljstva je ta-le: šestletna učiteljska — 4 leta obče izobrazbe in 2 leti strokovne in 2 letni obisk pedagoške akademije. Tak načrt je obsegal že Hasnerjevi učni načrt za učiteljska, toda ker je bil nekoliko prezamotan, je zaostal med akti, in pokopan je bil po znani šolski noveli.

Upoštevati moramo, da se prvotni Hasnerjev načrt ni mogel uresničiti zaradi tega, ker je bilo pomanjkanje sposobnega učiteljstva jako občutno, a zahteva po novih šolah vedno glasneja. Merodajni faktorji so si tedaj pomagali s tem, da so nastajali takozvane pomožne učitelje z jako čudno naobrazbo, kar se še danes dogaja, posebno na Kranjskem, kjer je 55*) nekvalifikovanih učnih oseb. — Šolska novela z dne 1. avgusta 1871 je pa reducirala c. kr. učiteljska na 3 letnike, da se čimprej dobi dovoljno število učnih oseb. Princip te novele je, dobiti zadostno število učnih oseb,

torej se ozira le na kvantiteto, ne pa tudi na kvaliteto.

S to novelo je bil deloma pokopan državni šolski zakon iz leta 1869, vendar je pa v veljavi bil še vedno § 42. tega zakona, ki veli, da si učiteljstvo lahko izpopolni svoje znanje na posebnih, v to svrhu šele ustanovljenih zavodih — takozvanih pedagogijah.

Ker ta paragraf ne poudarja izrečno, da so namenjeni ti pedagogiji mogoče le za del učiteljstva, recimo za meščansko učiteljstvo, smo mnenja, da je prvotni Hasnerjevi šolski zakon iz l. 1869. imel tiste zahteve glede izpopolnitve učiteljske izobrazbe, kakor zahteve češkega učiteljstva, to je: ljudskošolskemu učiteljstvu se dovoli vstop na vseučilišče.

Ravnatoko se zлага zahteva češkega učiteljstva po popolni izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva glede časa. Zakaj § 53. drž. šol. zak. izrečno poudarja, da se mora učitelj po preteku 5 let, odkar je nastopil praktično pot zglasiti k usposobljenemu izpitu, zakaj drugače se ga mora odpustiti iz službe, oziroma mu odvzeti zrelostno izpričevalo. Enaka morda čaka onega, ki se mu ne dovoli delati drugič izpita.

Ta paragraf govori tedaj dovolj jasno, da smatra državni zakon, da izobrazba, ki jo učitelj dobi v štirih letih na c. kr. učiteljskih, nikakor ne zadostuje bodočemu učitelju, temveč da jo je treba izpopolnjevati do usposobljenostnega izpita, ki se mora napraviti šele po preteku dveh let. In ti dve leti je treba vestno uporabiti v nadaljno izobrazbo, zakaj drugače izgubi veljavo še prej pridobljeno zrelostno izpričevalo. — Ako torej zahteva češko učiteljstvo, da se učiteljstvo izobrazuj po dokončanem c. kr. učiteljskem še dve leti na pedagogiji, ki naj nekako izpolnjuje le pravo realiziranje državnega šolskega zakona iz leta 1869., niso te zahteve tedaj nič utopistične, oziroma radikalne, temveč te zahteve ne zahtevajo nič novega. Zakaj te zahteve poudarjajo le to, kar je želel izpopolniti šolski zakon iz l. 1869., ako bi ne prišla ona šolska novela l. 1871.

Da se ta ideja gotovo prejalislej uresniči, v tem nas potrjuje v l. 1906. ustanovljena družba „Komenaky“, ki združuje v sebi učiteljstvo vseh kategorij — od vseučiliškega do ljudskošolskega. In glavna naloga tega društva je, ponesti v najširše sloje naroda smisel za šolstvo in delovati k uresničenju vseh onih zahtev, ki jih goji napreden narod za svoje šolstvo. (Konec.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za radovljanski okraj je imelo svoj redni občni zbor na Jelenicah, in sicer dne 15. aprila. Udeležba je bila nenavadno mnogobrojna, zakaj udeležilo se je zborovanja 28 udov, prihiteli so udje iz najoddaljenejših krajev in z zadovoljstvom poudarjamo vest, da se je prav na tem občnem zboru pokazala lepa disciplina in stanovska zavednost, ki jasno priča, da se učiteljstvo radovljanskega okraja solidarno zлага z idejami, ki jih zastopa njegovo učiteljsko društvo. — Ker se je dosedanja društveni predsednik, starosta radovljanskega učiteljstva — tov. Andrej Grčar, odpovedal predsedništvu, in sicer kakor je tov. Jos. Ažman poudarjal v svojem nagovoru kot podpredsednik, iz zdravstvenih in starostnih ozirov, je predsedoval obč. zboru imenovani tovariš.

Iz tajnikovega poročila posnemljemo, da je društvo to leto zadostilo svoji nalogi. Društvo šteje 45 udov, med temi enega častnega, in sicer znanega domoljuba župnika Aljaža. — V pretečenem letu je umrl društveni tovariš Francišek Ayser na Boh. Beli. Društvo mu je položilo na rakev venec, ob njegovi odprti gomili mu je govoril nagrobno tov. A. Grčar, a društveni pevski zbor mu je pel nagrobnoico.

Blagajnik tov. Jos. Korošec poroča o stanju društvenega imetja, in sicer je to še precej ugodno, zakaj dohodkov je bilo 173 K, a stroškov 83'69 K, čistega preostanka 89'31 kron, ki je plodonosno naložen v radovljanski mestni hranilnici. Pregledovalca tov. A. Jensko z Bleda in tovarišica M. Jegličeva z Dovjega sta našla račune v redu, na kar da obč. zbor absolutnoj tov. blagajniku.

Na to je bilo zanimivo predavanje tov. Iv. Erbenjnika z Bleda: „Kako odvadimo mladino trdosrčnosti“. Ker je tovariš predavatelj tako objubil, da objavi svoje poročilo v kakem listu, opuščamo nadaljno poročanje.

Volitev, ki se je vršila z vzklikom, je podala sledeči rezultat: predsednik: Iv. Šega iz Radovljice, ostali odbor se je pa konstituiral sledeče: podpredsednik Jos. Ažman z Breznice, tajnik Fr. Jaklič iz Radovljice, blagajnik Jos. Korošec iz Mošenj, odbornika: Ernestina Oman z Begunj in Jos. Žirovnik z Gorij.

Izmed raznih nasvetov, ki so bili sprejeti soglasno in nekateri z navdušenjem, omenjamo le sledeče: Tov. Jos. Ažman predlaga, da se voli častnim društvenim članom dosedanjega predsednika tovariša Andreja Grčarja zaradi mnogih zaslug, ki si jih je pridobil za društvo v teku svojega 13letnega predsedništva. Predlog je bil z živahnim odobravanjem sprejet in odlikovanu se je to počestčenje naznanilo brzojavnim potom. — Dopis naše „Zaveze“ o temi „Sola in kmetiško vprašanje“ se odstopi odboru, ki ga bo v sporazumu s socialnim odsekom pretresel in v smislu dopisa rešil. Tov. V. Zavrl predlaga, da odbor preštudira znano zadevo Jereb in stori potrebne korake v onem smislu. — Mnogo odobravanja je želel predlog predsednika, da prične društvo prirejati učiteljske sestanke, ki so se v drugih društvih tako dobro obnesli, namreč „učiteljske krožke“, kjer se bo po možnosti tudi predavalo. Slednjič se prepusti odboru, da sestavi primerne predloge na oklic „Deželnega učit. društva“ zaradi presnove deželnega šolskega zakona.

S tem je bil dnevi red izčrpan in predsednik se iskreno zahvali vsem navzočim, za mnogobrojno udeležbo, poudarjajoč, da je le v slogi moč.

Na mnogobrojno snidenje pri prvem „kružku“.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 2. maja t. l., o polenajstih dopoldne v slov. šoli v Konjicah po sledečem vzpored:

1. Zapisnik.
2. Društvene zadeve.
3. Predavanje gospoda prof. J. Koprivnika: „Razvoj naše zemlje, nastanek in geološka sestava Pohorja“.
4. Izpremenitev društvenih pravil.
5. Vprašalna škrinjica.
6. Določitev zborovanja v juliju.

Zanesljive, polnoštevilne udeležbe pričakuje Rado Jurko, t. č. predsednik.

Saleško učit. društvo je zborovalo dne 18. aprila v Velenju. Predsednik otvori zborovanje in pozdravi navzoče, posebno še novodošlo tovarišico gđ. Dolenčevu.

Dopisi: Dopis „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, zadevajoč odgovor na nesramne napade slov. klerikalnih listov — nastop „Zveze“ se splošno odbrava.

Dopis „Zaveze“, v katerem se pozivljajo vsa učit. društva, da stavijo konkretne predloge, kako bi se uredil pouk o kmetijstvu za ljudske šole ter se sprejel v učne načrte. Da se društveniki natančneje seznajajo s tem vevaznim vprašanjem, se sklene poslati vsem šolskim vodstvom po en izvod poročila glavne skupščine „Zaveze“ v Gorici. Referentom se izvolijo tov. Brenc, Trobej, Armič.

Nato se predsednik v presrčnih besedah poslovi od tov. Nerata in tov. Bizjakove, ki zapustita tukajšnji okraj. Naglašava velike zasluge odhajajočega tovariša kot odbornika in pevovodjo ter se mu za njegov trud najtopleje zahvalja. Bil nam je vedno vrl tovariš in vesel družabnik, tako da ga bomo težko pogrešali. Namestnikom se izvoli tov. Krajncič.

Sklene se uvesti Lavterjevo računico ter povprašati sosedna učit. društva, če bi ne bilo umestno, prirediti skupno zborovanje, na katero bi povabili g. prof. Lavterja in ga naprosili, da nas natančneje seznani s svojo metodo. Mnogo je namreč med nami tovarišev in tovarišic, ki niso imeli prilike seznaniti se z njegovo metodo na učiteljskem.

Predsenik tov. Koropec kot zastopnik učiteljstva pri okr. šol. svetu opozarja na nekatere nedostatke pri dopisovanju z okr. šol. svetom. Med drugim poudarja, naj gledajo učitelji-voditelji pri računih kr. šol. sveta nato, da se zneski, ki so v proračunu namenjeni šol. knjižnici, tudi v resnici uporabijo v ta namen. Pri zamudnih mesečnih izkazih se sklene rabiti še nadalje tiskovine, ki smo jih imeli do sedaj.

Šmarsko-rogaško učit. društvo objavlja šteti izkaz prispevkov za spominsko ploščo Strmšku.

„Zaveza avstr. jugoslov. učit. društev“ 50 K; obresti od naloženega denarja 4'47 K. Pri zadnjem zborovanju šmarsko-rogaškega učit. društva dne 19. marca t. l. se je račun odobril.

Dohodki . . .	529'73 K
Stroški . . .	461'02 „
Ostanek . . .	68'71 K

se je glasom sklepa naložil v šmarsko posojilnici (knjižnica št. 2903) pod imenom „Strmškova spominska plošča“ in bo pripravljen za dotreba popravila.

Učiteljsko društvo za celjski okraj se udeleži, kakor se je sklenilo pri zadnjem sestanku, pri lepem vremenu izleta laškega učit. društva 2. dne maja v Rimske Toplice. Ker so železniške zveze ugodne, upamo, da se bodo člani našega društva v najlepšem številu sestali s sosednimi tovariši.

Nekaj tovarišev in tovarišic iz Savinjske doline napravi pešizlet čez Griže, Šmohor v B. T. (približno 3 ure hoda). Ljubitelji prirodne krasote se vlnudno vabijo, pridružiti se tem izletnikom! Odhod v nedeljo ob 5. uri zjutraj iz Griž. Oddaljeni tovariši lahko prenoče v Žalcu ali v Grižah. Na veselo snidenje!

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 4. aprila t. l. v Ormožu svoje redno zborovanje. Zbralo se je 23 udov, kot povabljen gost je društvo počastil g. prof. Lavtar iz Maribora s svojo lehkero tovarišico Marijo Lavtarjevo iz Frana; pridružila se nam je tudi tovarišica Ivanka Svoboda iz ptujskega okraja in tovariš Ciril Vobič iz Runča. Opravičili so svojo odsotnost 3 člani.

Glavna točka dnevnega reda je bilo predavanje g. prof. Lavtarja o njegovih novih Računih in o bistvu računskih metode, ki jo on zastopa. Navzoči so pazno poslušali stvarno in jasno razpravo predavateljevo za kar je g. profesor na koncu svojega poldrugo uro trajajočega govora želel splošno in burno odobravanje. Navzoče učiteljstvo je obljubilo, da se bo z vsi vsmo poprijelo te metode, ker razvidi, da se po nji najlažje doseže samostojnost v izvrševanju računskih operacij.

Prihodnje zborovanje bo meseca junija izven Ormoža.

Kozjansko učiteljsko društvo je imelo ob povoljni udeležbi svoje prvo toletno zborovanje 18. t. m. v Kozjem. K društvu ste pristopili tovarišici Bratčeva in Sachsova ter tovariša Krajnik in Lorbek. Živeli! — Predsednik Germovšek javlja, da je dne 30. decembra l. l. preminul upokojeni pilštajnski nadučitelj Jože Čizek, ki je bil soustanovitelj našega društva, nazadnje častni njegov član in starosta učiteljstva našega okraja. V znak sožalja vstanejo navzoči. Slava njegovemu spominu! — Za razmotrivanje znanih Ganglovih resolucij je bil na predlog tov. Pulkota določen tov. Učar z nalogo, da kot večak v kmetijstvu pri prihodnjem zborovanju stavi konkretne predloge, oz. načrte, na podlagi katerih bi se naj preustrojil pouk na ljudskih šolah za kmete in kmetiško ljudstvo.

Na predlog tov. Šetinca se sklene uaprositi okraj. šol. svet, da le ta dopisuje s šol. vodstvi v slovenskem jeziku. Naš zastopnik se pooblašča, da predloži ta sklep, oz. prošnjo pri prihodnji seji okrajnega šol. sveta.

Zanimiva točka dnevnega reda je bilo vprašanje: „Kako je učence navajati na pravilno čitanje zemljevida?“, ki ga je tov. Stanfer vsestranko in temeljito razpravljaj.

Novi društveni odbor se je sestavil sledeče: predsednik: Pulk o, Dobje; podpredsednik: Lovrec, Podčetrtek; tajnik: Učar, Kozje; blagajnica: Sachsova, Kozje; odbornika: Šket, Podsreda in Moric, St. Peter. Ob koncu zborovanja je pobiral tov. Krajnik za suspendiranega tovariša, tov. Učar pa za učiteljski sklad.

Prihodnje zborovanje se določi na dan 7. julija v St. Petru pod Sv. goro.

Slovenjebistriško učit. društvo zboruje 6. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v Laporju, in sicer ob vsakem vremenu. Vzpored:

1. Društvene zadeve.
2. Manifestacija povodom 40letnice šolskega zakona z dne 14. maja 1869. (Govori tov. Sabati.)
3. Prosta zabava pri gospe Plankerjevi. K polnoštevilni udeležbi najvljudneje vabi Jožko Koki, t. č. predsednik.

Šmarsko-rogaško učit. društvo zboruje dne 6. maja t. l. ob 9. uri predpoldne v šoli na Ponikvi po sledečem vzporedu:

1. Pozdrav.
2. Zapisnik.
3. Dopisi.
4. Lavterjeva metoda in njegove računice; podava g. profesor sam.
5. Repatice ali kometi (konec), podava tov. Zidar.
6. Slučajnosti.

Četrta točka bo pa marsikoga zanimala, tedaj se vabijo ne samo društveniki, ampak tudi sosedni na naš majnikov izlet.

Zaradi obeda se vsak oglasi pri tovarišu Josipu Dobniku, nadučitelju na Ponikvi, vsaj do 5. maja. O d b o r.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 6. maja, v okoliški šoli v Ptuj. Začetek ob pol 11. uri dopoldne.

- Vzpored: 1. Društvene zadeve.
2. Ob 40letnici državnega šolskega zakona. Govori tov. A. Pesek.
3. Šolska mladina pred izstopom in po izstopu iz šole. Predava tov. A. Hren.
4. Vprašalna škrinjica.
5. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi o d b o r. Pred zborovanjem je istotam ob 10. uri seja socialnega odseka in društvenega odbora, katere se naj vsi tov. odborniki in odbornice zanesljivo udeležijo.

Po zborovanju je v gostilnici Zupančičevi skupen obed.

Ker klerikalcem na Štajerskem teče voda v grlo, mlo prosijo v zadnji štev. „Straže“ učiteljstvo, naj se ne vmešava v volilni boj ter spokorjeno dostavljajo, da s tem še nikakor nečjejo vplivati na prepričanje učiteljstva. Tisti ljudje, ki so učiteljstvo vedno blatili, ki so hujskali na vse načine ljudstvo zoper učiteljstvo, tisti ljudje, ki bi učiteljstvo najrajši utočili v žlici vode, sedaj prosijo. — Gospoda, kaj ne, sila kola lomi, a prepozno je. Tovariši, ne dajte se zmotiti, stojte trdno kot skala, delajte kot čebele in klerikalizem na Štajerskem doživi tak poraz kakor ga je doživel na Goriskem pri deželnozborskih volitvah. Tovariši, pozor, kujte železo, dokler je vroče!

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj zboruje 6. maja t. l. ob 10. uri predp. v Sežani.

Vzporod:

1. Nagovor predsednikov in overovljenje zapisnika.
 2. Tajnikovo in blaganičnikovo letno poročilo.
 3. „Naši parlamenti“, poročila tovariš Al. Hreščak.
 4. Volitev novega odbora in delegatov za zbor „Zaveze“.
 5. Morebitni predlogi.
- K prav obilni udeležbi vabi odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Šolsko vprašanje v Dalmaciji.** Italijani zahtevajo, naj se italijanska nižja realna v Zadru razširi na popolno višjo realno. Hrvati privoljujejo v to, ako se obenem hrvaška nižja realna v Kotoru razširi na popolno sedemrazredno realno.

**** Češka srednja šola na Dunaju.** Na shodu čeških delegatov dne 16. t. m. na Dunaju je bilo sklenjeno, da se odpre na Dunaju najdalje začetkom šolskega leta 1910./11. češka srednja šola. Kršč. socialni germanizatorji so že napeli vse moči, da odbijejo „ta napad na nemški značaj Dunaja“.

**** Proti češkim gimnazijcem.** V Pragi so uvedli proti gimnazijcem preiskavo zaradi agitacije mladeniške organizacije.

**** Letošnje glavne počitnice.** Na učni minister je odredil, da se letošnje glavne počitnice prične dne 8. julija, zato pa mora biti pouk v soboto pred Binkošti in v torek po Binkošti. Tu je bilo treba priščititi, da se tam nekaj doda.

**** Matura na ljubljanskem učiteljskem.** Pismena od 17. do 21. maja, ustna od 21. junija do 21. julija. Sklep šole na obeh učiteljskih je 19. junija, na obeh vadnicah pa 8. julija.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Štev. 4. ima to-le vsebino: 1. Fran Milčinski: O društvu za otroško varstvo in mladinsko skrb in njegove delovanje v Ljubljani. — 2. M. Kabaj: Pokorščina je vir sreče. — 3. Domači zdravnik. Dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški: Nalezljive otroške bolezni. — 4. Slike iz vgoje: Pri stricu zdravniku na deželi. — 5. Listek. Dr. P. Grošelj: Potres v Italiji. — 6. Dopisi. — 7. Drobline. — Toplo priporočamo!

Naša bodočnost. Štev. 4. objavlja to-le vsebino: 1. Ob stoletnici Francozov na Slovenskem. — 2. Karel Humek: Tehnika, nje razvoj in napredek od nekdaj do danes. — 3. Andrej Rapè: Življenja utrinki. — 4. Ferdo Plemič: Vojna mornarica. — 5. Bloč Podravske: Matere velikih ljudi. — 6. Razgled po domu in svetu: Književnost. Raznoterosti. — Toplo priporočamo!

„Golgota“. Tako se imenuje roman, ki ga je napisal bivši srbski ministriški predsednik dr. Vlado Grgjevič. V romanu nastopajo osebe, ki so v resnici živele in ki so igrali v novejši zgodovini Srbije veliko ulogo. Roman je del velike žaloigre, ki se je odigrala v belgrajskem konaku z zadnjim Obrenovićem. „Golgota“ zbuja veliko senzacijo po vsem svetu.

Politiški pregled.

*** Zavedni in napredni občinski odbor kokarski in štajerski** nam je poslal v priobčenje to-le izjavo: Občinski odbor kokarski se zaveda, da je občina samostojna ali avtonomna korporacija, zato ima ona v smislu člena XIII. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867. pravico tudi v državni politiki z besedo in pismom znotraj zakonitih mej izreči svoje mnenje in povzdigniti svoj glas v korist svojih občanov in v vsem, kar se tiče občinskega prida. — Ker bi se z vojno, ki je bila pred kratkim naši državi grozila, neizmerno oškodovale koristi naših občanov v kmetijstvu, trgovini obrti itd. ter bi se prelivala človeška kri in se trosil naš težko zaslužen denar in ker je vojna samanasebi z ozirom na človekoljubje nekaj strašnega in nečloveškega, je bil občinski odbor temeljem svojega soglasnega sklepa z dne 1. marca 1909 odposlal na c. kr. ministristvo za zunanje zadeve na Dunaj resolucijo — seveda v slovenskem jeziku — ki se je v nji na pretečo škodo in veliko zlo opozarjalo, proseč, naj se prepri s Srbijo poravnava mirnim putem. S tem smo ustrigli živi želji ne samo svoje občine, temveč — upamo — vseh občin in vsega naroda. — Čutili smo se v to poklicane, ne da bi se domišljali, da smo v vojnih zadevah merodajni. Vršili smo torej kot zakoniti zastopniki občanov svojo pravico in dolžnost. — V smislu člena XI. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. leta 1867. pristojna pravica prošnja vsakomur, torej smo tudi z ozirom na ta člen vršili svojo zakonito državljansko pravico. — Toliko v odgovor onemu c. kr. uradniku in onim zasebnikom v Mozirju in drugod,

ki so bili v nevednosti določb imenovanega državnega osnovnega zakona in v svoji nezavednosti državljskih pravic toliko netaktni, da so nas zaradi te resolucije javno zasmehovali. — Obžalujemo in pomilujemo, da se je dobil celo slovenski list, ki je v tem zasmehovanju sekundiral nemškemu listu „Dajče Vaht“ v Celju. — Obenem vabimo vse slovenske občine, naj se blagovolijo kot političke samostojne korporacije zanimati ne samo za občinsko okrajno in deželno, temveč tudi za državno politiko in vplivati na to, da se naj ta vedno vodi po takšnem tiru, da se ne bo jemala samo s koristjo nemškega naroda, temveč z enako koristjo za slovenski narod, da bo dajala vsakomur svoje pravice in da bo rodila za vse narode v državi blagoslov in blaginjo, ne pa prokletstvo prelivanja krvi in strašnih vojnih žrtev.

*** Agrarna politika — politika odiranja.** Krščansko-socialni poslanec Schneider je na nekem shodu napadel agrarce, da uganjajo egoistično politiko, ki je ne bo možno nadaljevati. Na Dunaju se ne more več izhajati brez srbske in romunske živine. Nekega vorarberškega poslanca je vprašal: „Koliko živine spravlja Vorarberg na dunajski trg?“ Odgovor: „Nič, a mi moramo imeti visoke cene na Dunaju zaradi izvažanja v Švico in na Bavarsko. Take politike se ne sme imenovati drugače, nego politiko odiranja!“

*** Uravnava jezikovnega vprašanja v Dalmaciji.** Hrvati zahtevajo izključno hrvaški jezik. Italijani pa bi radi, da bi se upošteval italijanski jezik v mestih, ki imajo mnogo italijanskega prebivalstva. Vlada hoče zediniti stališče Italijanov z onim Hrvatov. Sporazum se je dosegel.

*** Novi stroški za mornarico.** „N. W. T.“ objavlja članek nekega mornariškega tehnika, ki dokazuje, da je naša vojna mornarica že popolnoma zastarela in da bomo morali z ozirom na to, da Anglija, Nemčija, Francija, Italija in Amerika gradijo nove ladje po tipu Dreadnought (drednot — ne boj se ničesar) tudi zgraditi v najkrajši dobi štiri take bojne ladje. Vsaka teh ladij stane malenkost 55 do 60 milijonov kron. To bo naša zahvala za zavezništvo zvestobo Nemčije v avstro-srbskem sporu. Naša mornarica bo morala služiti nemški mornarici v okrepilo proti angleški vojni sili.

*** Bosanski deželni zbor.** Iz Sarajeva javljajo, da je sklicanje deželnega zbora določeno najkasneje za konec junija. Deželni zbor bo zboroval za sedaj v dvorani mestnega sveta, ki je že pripravljena v ta namen. Vlada namerava predložiti zakonski načrt glede zgradbe lastnega deželnozbornega poslopja v Sarajevu.

*** Umrl je v Pragi znani češki poslanec Kaftan,** veščak zlasti v tehničnih stvareh.

*** Predsednik šolskega narodnega sveta na Dunaju** dr. Drozd se je odpovedal, ker je dobil v Pragi kot kandidat klerikalne stranke za nadomestne državnozbornske volitve le nekaj desetnih glasov.

*** Bolgarska priznana kot neodvisno carstvo.** Nekaj velesil je že priznalo neodvisnost kraljevine Bolgarske in je s tem torej rešen ves balkanski konflikt, zakaj Turčija ima sama s seboj dovolj opravila, da bi ugovarjala bolgarski neodvisnosti. Ostale velesile bodo sledile zgledu prvih in bo torej na Balkanu zopet nekaj časa mir. Turčije že ne moremo vmes računati, ker so tam itak neprestani notranji nemiri in homatije, ki bodo gnile turško državo počasi potisnile z balkanskega polotoka v Azijo, kjer bo lahko kalif nemoteno vladal svojim vernikom.

*** Vseslovanski kongres v Petrogradu.** V Petrogradu zboruje vseslovanski kongres, na katerem so zastopane vse stranke ruske dume. Glavni predmet razprav je razmerje med Poljaki in Rusi. Večina govornikov se je izrekla za spravo s Poljaki. Edino pristajajo stranke „pravih ruskih ljudi“ — najskrajnejši reakcionarci — so se izjavili za zvezo med Rusijo in Nemčijo. Govorniki ostalih strank pa so strastno napadali Nemce. Posebno Scaparev je poudarjal, da bi morala Rusija delati na razbičje zveze med Avstro-Ogrsko in Nemčijo.

*** Papež proti enakopravnosti žensk.** Papež je sprejel te dni zvezo italijanskih katoliških dam, do katerih je imel nagovor, v katerem se je ostro obrnil proti enakopravnosti žensk. Izjavil je, da žena ne more stati nikdar na enaki stopnji z mošev in uživati enake pravice. Žena ne spada v politično areno in v resnici je tudi malo žensk, ki zahtevajo pravico do izvrševanja zakonodajnega delovanja.

*** Turčija.** Dne 27. t. m. je ob 1. uri popoldne 101 strel naznanil Carigradu, da je Abdul Hamid odstavljen in da je zasedel osmanski prestol princ Rešat, ki se zove kot sultan Mohamed V.

(*) Klerikalna „Sraža“ v Mariboru.

Uredn.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi! Glavna posojilnica v Ljubljani 50 K; Krško učiteljsko mesto venca na krsto umrlemu očetu svojega tovariša L. Levstika 10 K; zadnjič izkazanih 564 86 K; doslej darovanih 624 86 K. Bog plati!

Vestnik.

To je odgovor! Spominjate se, preljubi kristjani, da smo zadnjič ugodili želji predsednika „Slomškove Zveze“ in priobčili uvodni članek, ki obsega poldrugo kolono in kjer smo povedali samo to, kar je hotel imenovani gospod od nas vedeti. Nič več in nič manj. S tem odgovorom smo vsem skupaj, kar jih je v „Slomškariji“ in „Slovenec“ zaprl sapo. Zato so se vsi lepo potuhnil in nas počastili s tem-le odgovorom („Slovenec“ št. 92.): „Liberalni učitelji se silno tresejo za svojo organizacijo. V „Učit. Tovarišu“ ojnobeni drugi stvari več ne pišejo, kakor o tem, kako „Slomškova Zveza“ raste in se redčijo vrste Jelenčeve garde. Seveda se s tem tolažijo, da so „Slomškariji“ izdajavci, ki prodajajo svoje prepričanje za beli kruh, tistih par pokajočih stebrov pa, ki še podpirajo liberalno „Zavezo“, ne morejo prehaliti, kako so značajni in mučniški. Mi pa drugače mislimo. Da je kdaj „Zaveza“ štela toliko članov, temu je bilo to vzrok, da so izvestni vodilni krogi za časa liberalnega paševanja učiteljsko na nezasičen način terorizirali. Ni bilo nič kaj redko, da je nadučitelj, ako je šla učiteljica k eksercicijam, učiteljico pri oblastih denunciral, slabo kvalificiral in celo svoje ljudi v vasi šuntal, da so ji pri stanovanju, hrani, šolskem obisku itd. nagajali. Učitelji so se na „Tovariša“ morali naročiti, ako niso hoteli občutiti nad seboj trdo pest oblastnikov v Ljubljani. Od učitelje pri „Zavezi“ ni bilo niti 2 1/2 % liberalk. Končno pa — to si zapomnite — je pri „Slomškovi Zvezi“ razum starih bojevnikov mladi naraščaj, ki nikoli ni bil pri „Zvezarjih“. Zato o „neznačajnosti“ kar molčite. Kdo je bolj neznačajen kot vi, ki se zdaj v „Učit. Tovarišu“ ne upate več pisati, kakor ste še nedavno in perete svoje najzvestejše člane, n. pr. Žirovnika, češ, da on nikoli ni rekel, da ne potrebuje za mladino cerkvenih zapovedi. List, ki se je še pred kratkim zavzemal za svobodno šolo in ljudje, ki so jo postavili v Radovljici na svoj program ter bili zastopani pri „Svobodni Misli“ v Pragi, pa zdaj to na vse pretege taje, to so neznačajneži in figovci! — Vidite, preljubi kristjani, tako ne zna vsak! Nazadnje smo mi tiste kanaliže, ki jim je treba pljuvati v obraz! Naj se že vendar oglašajo tisti, ki smo ga terorizirali, denuncirali in odirali na meh ali morda celo pekli na ražnju! Mi neznačajneži in figovci! Seveda! Tak odgovor je najkomodnejši — resnica naj klerikalce piše v uho! Vprašajte že vendar enkrat svojega Štruklja, kako se mu je godilo na Bobu in kdo ga je tedaj branil! Kar pa govoričite o Žirovniku, je laž, in vsi tisti — pa bodisi, da je sam Ravnikar med njimi — ki vlačijo to laž po listih, so čisto navadna lažniki! To jim dokažemo, kadar jim drago! In pečat lažnika jim ostane, dokler z resnico ne ubijejo laži! — Mi ne peremo nikogar, ker ga ni treba. Resnica ostane resnica. Klerikalci naj jo skrunijo kolikor hočejo, to je po njihovi morali. Komur se to zdi prav in lepo, naj hitro presedla, da ga ne zasujejo razvaline napredne naše organizacije! Sicer smo pa s „Slomškarijo“ pri kraju. Če hočejo na poštene in odkrite besede odgovarjati pošteno in odkrito — dobro! Če pa ne, naj zavijajo naprej in naj si tolažijo vest kakor vedo in znajo. Mi pojdemo svojim putem, kakor, da jih ni! — Za enkrat pa naj „Slovenec“ ponatisne naš odgovor iz zadnje številke. To bo pošteno in — možko! Kdor ima čisto vest, ne pozna strahu. Torej!

Sankcioniran zakon. Cesar je sankcioniral od deželnega zbora kranjskega sklenjeno izpremembo § 20. dež. zak. z dne 9. marca 1879, po katerem ima zdaj dež. odbor v dež. šol. svetu štiri zastopnike. — Ko bi bili tedaj v deželnem zboru sprejeli Ganglov predlog, da naj vol učiteljsko samo svoje zastopnike v dež. šol. svet, bi sedaj učiteljsko že imelo to pravico. Ganglov predlog pa je padel, ker je bila proti večina S. L. S. Čelo oba učitelja-poslanca te stranke sta glasovala proti tej pravični zahtevi učiteljskega.

Ne bodimo preidealni! Posamezni c. kr. okrajni šolski sveti ravno kar razpošiljajo kranjskim šol. vodstvom okrožnice, ki govore o razglasu c. kr. dež. šol. sveta za Kranjsko z dne 12. nov. 1908, št. 6503, tičoč se takozvanih risarskih nadaljevalnih tečajev, ki se vrše v času od dne 20. avgusta do 10. sept. 1909. V teh tečajih se bo poučevalo o novi metodi risanja. — V tem razglasu stoji tudi črno na belem, da obiskovalci teh tečajev ne dobe nobene podpore „ob Mangels an verfügbaren Mitteln.“ — To je menda višek ironije, ki jo morejo nuditi c. kr. oblastva ubogemu ljudskemu učitelju! Država torej nima potrebnih sredstev, da nakloni vsaj majhno podporo škandalozno slabo plačanemu učiteljskemu, da se izpopolni v stroki, ki se na c. kr. pripravnicah tako zanemarlja! Ona država ne more utrpeti par kronic —

ki izdaja za rožljanje vojaškega orožja na stotine milijonov! To je naravnost škandal! A umljiva je ta državna skopost onim, ki poznajo naivnost in idealnost slovenskega učiteljskega. In na to idealnost greše naša c. kr. oblastva. Ta c. kr. oblastva dobro vedo, da se slovenski učitelj z adolži, samo, da izpolni višjo željo in si razširi svoje znanje! C. kr. uradniki stoji seveda na drugem stališču. Ti pravijo: Država, ako hoče imeti od nas kaj posebnega, plačaj nas! — In tako ti c. kr. uradniki ne store niti koraka zastopj. Prav je tako! Na tako stališče se moramo postaviti tudi mi ljudskošolski učitelji. Ako hoče imeti država, da si izpopolni svoje znanje, dobro, pri volji smo, a samo plačati nas mora! — Torej! Fantje, pamet!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Minka Nosanova iz Osilnice ob Kolpi; Anton Krmac iz Vipolži pri Kozani. Bog plati!

Konec na korist učiteljskemu konviktu priredi Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj v Kranju. Vivat s quens!

Dr. Lueger in učiteljsko. Dunajski župan se je ob nastopu svoje vlade na Dunaju vrgel z vso silo na učiteljsko. Seveda je veljal ta boj židovskemu učiteljskemu. Kdor se mu ni podal izlepa, ga je hotel s silo, terorizmom in preganjanjem prisiliti v svoj tabor. Naletel je na hud odpor. Diplomati, kakršni je dr. Lueger, je izprevidel kmalu, da takim potom ne pridobi učiteljsko. Vdali so se mu le nekateri iz osebne dobičkarje, kakor n. pr. naši uskok. S temi pa Lueger ni bil posebno zadovoljen, zakaj njemu je bilo na tem, da pridobi maso učiteljskega. Odnehal je s terorizmom in pričel vabiti učiteljsko na-se z regulacijo plač. Danes je dunajsko učiteljsko najboljše plačano v Avstriji, kranjsko pa najslabše. Tem potom si je pridobil dr. Lueger spoštovanje pri masi učitelstva in danes mu nihče več ne nasprotuje, on pa tudi ne preganja političnih nasprotnikov, ki mu priznavajo njegove zasluge za učiteljsko. Pri otvoritvi stotega šolskega poslopja je podal dr. Lueger o učiteljskemu sledečo izjavo: „Jaz, pa tudi moja stranka, sem bil vedno pripravljen, izpolniti vse želje učiteljskega v prepričanju, da za more zadoveljno učiteljsko dosega lepe izredne uspehe“. Te besede diplomata Luegerja naj uvažujejo tisti gospodje, ki režejo mačehovski kruh kranjskemu učiteljskemu ter izpiznajo naj, da kopljejo s terorizmom in izstradanjem učiteljskega vedno globlje, verzeli med njimi in med učiteljskim.

Hranilnice in posejilnice učiteljskega konvikta v Ljubljani uradne ure bodo pričeni s 1. majem 1909. ob četrtkih od pol 2. do pol 3. ure popoldne in ob sobotah od 6. do 7. ure zvečer.

Iz Središča nam pišejo. Na velikonočni ponedeljek je, kakor že večkrat v zadnjih letih, priredila središča narodna šola s šolskimi otroki veliko rokodelsko slavnost. To pot sta bili na vzporedno dve izvirni točki: „Lastni želji prosta pot ali kovač hoče biti“ (dramatiški prizor v treh dejanjih) in spevoigra z deklamacijami „Slava rokodelstvu!“ Obe je priredil znani marljivi učitelj A. Kosl. Smoter te slavnosti je bil, zbuditi že v šolski mladini zanimanje in veselje do rokodelskega in sploh do obrtniškega stanu. — V dramatiškem prizoru hoče imovita kmetiška mati Marjana, da bi šel njen sin v mestne šole in postal nekoč duhovnik; sinček pa ne mara ničesar slišati o študiranju, ker ga bolj veseli — kovačija. Mati se seveda ne da preprostiti in tudi prigovarjanje učiteljevo nima nobenega uspeha. Na neki šolski slavnosti pa se seznanj z bogatim lončarjem iz mesta, svojim nekdanjim sošolcem, od katerega zve, da se tudi rokodelcem dobro godi, če so le marljivi in podjetni. Obljubi ji tudi, da poišče za njenega sina dobrega kovaškega mojstra v mestu. Tako se izpolni sinu srčna želja — postati kovač. — V spevoigri pa se vrsti 20 pevskih točk in deklamacij, ki govore deloma v resni, deloma v šaljivi obliki o rokodelcih. Deklamatorji so obloženi kot pravi rokodelci. — Vse hvale vredna je ideja, da skrbi naše učiteljsko ne le za naraščaj srednješolskega dijaštva, ampak tudi za to, da dobimo sčasoma dober in zaveden narodni obrtniški stan; velikega pomena za vse naše narodno življenje bo, če se izvede načrt „Socialnega odseka“, da spravi učiteljsko fante, ki imajo za obrt veselje, k zavednim mojstrom v uk. S tem bi preprečili ponemčevanje naših obrtniških vajencev v mestih, zlasti v Mariboru in Gracu. Z dobrim obiskom se je izkazalo občinstvo prireditelju in šolski mladini, posebno ljubkim malim igralkam in igralcem, hvaležnega za nemali trud.

V Dolenji Brancl (goriški šol. okraj) bo dne 2. maja t. l. lepa šolska veselica na prostem po bogatem vzporedju. Začetek veselice točno ob 3. uri popoldne. Vstopnina 40 vin., sedež 30 vin. — Kolege in koleginje vljudno vabi k udeležbi šolsko vodstvo.

Šolski referati v ministrstvih nemškega in češkega ministra rojaka. Nedavno so poročali resni moravski listi, da bodo v teh ministrstvih osnovani posebni šolski referati in da bo v češko ministristvo imenovan za šolskega referenta dosedanj deželni šolski nadzornik Anredniček. „Slavische Corresp.“ je to poročilo kot neosnovano dementalala. „N. Fr.